

reveal of his creativity, professional self-determination, for development of high civil, ethic, intellectual qualities, which might provide him social protection, safe and comfortable existence. Organizing of the over the subject matter part in the higher Geographical education – experience of creative activity has been determined as one of the approaches at the realization of the principle of humanization in the education. Organizing of the real problematic situations and comprising students into scientific and research activity have been included into approaches of formation the experience in creative activity. Realization of the principle of humanization of the education in the preparation of future teachers of Geography has been substantiated with the system of the local lore activity. Broadening of the motivation in learning of Geography, development of student's emotional and personal attitude to Geography as important part of human culture have been determined as important points of realization of the principle of humanization at the process of the preparation specialists in Geography.

Key words: principle of humanization of the education, preparation of future teachers of Geography.

Стаття надійшла до редакції 07.04.2013 р.

Стаття прийнята до друку 31.05.2013 р.

Рецензент – доктор педагогічних наук, професор
Ваховський Л. Ц.

УДК [377:338.48-32]

М. В. Черезова

ЗМІСТ ПРОФЕСІЙНОЇ ТУРИСТИЧНОЇ ОСВІТИ

Україна – це країна із потужним туристичним потенціалом, що обумовлено географічним положенням, кліматичним та природним різноманіттям, багатою історичною спадщиною країни, а також її сучасним розвитком у європейському просторі. Законом України «Про туризм» (стаття 6) туристична галузь визначається як одна із найбільш пріоритетних галузей сучасної економіки [4]. У центрі уваги туристичної галузі, спрямованої на задоволення потреб людини у відпочинку, оздоровленні, пізнанні, стабільно високими залишаються вимоги до особистості фахівця туристичної сфери, рівня його професійної підготовленості, мобільності, компетентності. Виходячи із суспільної і економічної потреби, зараз в Україні зростає кількість вищих навчальних закладів, які готують фахівців для туристичної сфери.

Професійна туристична освіта, головним суб'єктом якої є особистість майбутнього фахівця, розвинута для виконання професійних обов'язків, поступово займає вагоме місце у колі педагогічних

досліджень. Серед них правомірно відзначити науковий доробок вітчизняних та російських учених: розробка теорії становлення й розвитку системи неперервної професійної туристичної освіти (Т. Борейко, Т. Власова, І. Зорін, В. Квартальнов, Л. Кнодель, П. Олійник, Л. Поважна, М. Скрипник, В. Федорченко та ін.) та концепції професійної освіти й змісту навчання на різних ступенях багаторівневої підготовки фахівців (І. Зорін, В. Кальней, В. Ледньов, О. Новиков, С. Шишов та ін.); дослідження шляхів інтенсифікації навчання студентів у системі професійної туристичної підготовки (В. Васильєв, В. Звонніков); обґрунтування системи підготовки кадрів для туризму за основними спеціальностями (Д. Єрмилова, Т. Єфімцева, Л. Курило); вивчення професійно значущих якостей фахівців у сфері туризму (Г. Бабій, О. Гараніна).

Метою даної статті є спроба систематизувати точку зору різних науковців на зміст професійної туристичної освіти, виділити її компоненти та показники, визначити напрямки формування особистості майбутнього фахівця туристичної галузі.

Парадигма сучасної професійної освіти має яскраву практичну та особистісну спрямованість, що означає розвиток особистісних та професійних якостей студента, коли ці якості перебувають у взаємозв'язку та під взаємним впливом. Змістом професійної освіти є система знань, умінь та навичок, що забезпечують підготовку до професійної діяльності. Кожна сфера діяльності висуває до фахівця, задіяного у ній, специфічні вимоги, які, перш за все, слід враховувати у організації навчально-виховного процесу.

Туризм сьогодні – це багатогалузевий комплекс послуг, який називають також індустрією гостинності. Індустрія гостинності – сфера підприємництва, що складається із видів обслуговування, які спираються на принципи гостинності, характеризуються щедрістю та приязністю по відношенню до гостей. У цьому визначенні гостинність виступає як найважливіша споживацька якість туристичного продукту: уміння дати відчутти клієнту, що йому раді, з достоїнством продемонструвати йому повагу, виказати люб'язність [1, с. 55].

Таким чином, туристична галузь є сферою послуг, які надаються споживачам туристичного продукту, що майже завжди передбачає міжособистісний інформативний контакт, спілкування, створення системи міжособистісних стосунків. У той же час, туризм – це професійна діяльність, яка вимагає компетентного підходу до виконання професійних обов'язків.

Окремим предметом нової галузі педагогіки «Педагогіка туризму» стає особистість освіченого, конкурентоспроможного, вихованого, всебічно розвинутого фахівця [3; 6]. Підготовка фахівців сфери туризму передбачає формування системи професійно значущих знань, умінь та навичок, розвиток особистісних якостей для роботи у сфері «людина – людина», які відповідають сучасним вимогам :

активність, гнучкість, толерантність, самостійність, ініціативність, щирість, оптимізм, креативність. Праця у туристичній сфері вимагає від фахівця обізнаності в умовах протікання професійної діяльності, яка вимагає також фізичної та психоемоційної витривалості.

Т. Сокол вказує на залежність кваліфікації майбутніх фахівців сфери туризму від загальної і спеціальної профпідготовки, яка спирається на фундаментальні засади освітнього процесу, та конкретних спеціалізованих професійних знань, та зазначає, що формування особистості фахівця туристичної сфери відбувається значною мірою в процесі вивчення спеціальних туристичних дисциплін [8].

Г. Щука підкреслює особливу роль практичної підготовки майбутніх фахівців сфери туризму у формуванні цілісного професійного мислення, вироблення конкретних професійних умінь [10].

Т. Жулій у професійній компетентності фахівця туристичної сфери виділяє навички міжкультурної комунікації [2].

У дослідженні Л. Сакун виділено окремі напрямки педагогічного знання у сфері туризму, серед яких педагогіка особистості туриста, педагогіка туристської комунікації, педагогіка гостинності, педагогіка туристичної діяльності тощо [5, с. 32-39].

Систематизація поглядів зазначених вище дослідників, а також практичного досвіду у сфері підготовки фахівців туристичної сфери та роботи у туристичній галузі дозволили виділити окремі компоненти у змісті професійної туристичної освіти та їх показники, наведені у таблиці.

Таблиця 1

Зміст професійної освіти у сфері туризму

ТУРИСТИЧНА ОСВІТА	
Система спеціальних знань, умінь, навичок	Визначається за професійними угрупованнями: «Екскурсознавець» «Туризмознавець» «Фахівець із гостинності в місцях розміщення» «Фахівець із готельної справи» «Фахівець із ресторанної справи» «Фахівець із санаторно-курортної справи» [8, с. 81]
Система загально-професійних знань, умінь, навичок	1. Туризмологія 2. Етика 3. Географія 4. Історія 5. Основи психології 6. Краєзнавство 7. Основи релігієзнавства 8. Основи екскурсознавства 9. Рідна мова 10. Іноземні мови 11. Міжкультурна компетенція 12. Інформаційні технології туризму 13. Регіональні особливості розвитку туризму

	14. Робота із професійно значущою інформацією
Система особистісних якостей	Загальна культура Професійна культура Культура професійного спілкування Активність Гнучкість Толерантність Самостійність Ініціативність Креативність Щирість Оптимізм Спостережливість Самовладання
Фізичний та психоемоційний розвиток	Готовність до: фізичних навантажень психоемоційних навантажень комунікативних навантажень навантажень пам'яті та уваги праці у непередбачуваних кліматичних умовах

Сучасна система професійної освіти майбутніх фахівців сфери туризму орієнтована на створення фундаменту для становлення студента як майбутнього професіонала, якому притаманні компетентність, висока духовна культура, мобільність, вміння вільно орієнтуватися в новітніх досягненнях науки та практики, високий рівень розвитку морально-етичних якостей й професійної етики. За таких умов суттєво підвищуються вимоги до формування таких якостей особистості майбутніх фахівців сфери туризму, як професіоналізм, відповідальність, ініціативність, комунікабельність, креативність, моральність.

Для забезпечення реалізації ефективної підготовки майбутніх фахівців сфери туризму враховуються зазначені вище чинники, які впливають на організацію навчально-виховного процесу ВНЗ.

Доцільно враховувати також деякі загальні особливості організації навчально-виховного процесу у туристичній освіті, які виділяє В. Федорченко. Серед них цілісний підхід до змісту освіти й професійного навчання, врахування єдності загальноосвітньої і професійної підготовки, міцний зв'язок теорії й практики, реалізація принципу наступності в змісті й організаційних формах професійної підготовки фахівців для сфери туризму, кадрове забезпечення; впровадження педагогічних технологій особистісно-орієнтованої професійної підготовки фахівців для сфери туризму; регулярне коригування процесу проектування змісту туристської освіти [9, с. 37].

Підготовка майбутнього фахівця сфери туризму передбачає тісний взаємозв'язок таких суб'єктів навчально-виховного процесу: студент – майбутній фахівець, викладач – практик туристичної галузі, студентська група – суб'єкт професійно орієнтованої системи, куратор – координатор заходів професійно спрямованої виховної роботи та ідейний

лідер у системі суб'єкт-суб'єктних відносин у студентській групі, студентсько-викладацький склад навчального закладу – представники єдиної професійної спільноти. Формування особистості майбутнього фахівця сфери туризму здійснюється за такими напрямками: теоретичні та практичні форми організації навчальної роботи (лекції, семінари, професійні тренінги, практичні заняття, ділові ігри тощо); практико орієнтована позааудиторна робота (творчо-пошукова СРС, робота у творчих групах, практичні конференції, екскурсії на виробництво тощо), професійно орієнтована виховна робота (тематичні тижні, дні професії, конкурси, змагання, святкування Міжнародного дня туризму, екскурсії тощо), практичне навчання у реальних умовах професійної діяльності (у готелі, туристичному комплексі, екскурсійному бюро, на екскурсійних маршрутах), використання інформаційних технологій навчання («Віртуальний готель», «Віртуальна туристична фірма», «Віртуальна екскурсія», робота із програмним забезпеченням туризму, пошук інформації у мережі Інтернет тощо).

Таким чином, підготовка майбутнього фахівця сфери туризму здійснюється через інтеграцію теоретичної та практичної підготовки; надання позааудиторній роботі практико-орієнтованого комунікативного характеру; посилення соціокультурної спрямованості виховної роботи у студентській групі; широке використання інформаційно-комунікативних технологій у навчально-виховному процесі.

Це дозволяє забезпечити професійну орієнтацію навчально-виховної роботи, її практичне спрямування, діалогізацію навчально-виховного процесу, суб'єктність стосунків та формування культури спілкування у різних системах, індивідуальний та особистісний підхід до студента, формування професійного досвіду майбутнього фахівця сфери туризму перед входженням у професійне життя. Кожний із визначених напрямків вимагає детального дослідження із огляду на сучасні умови організації навчально-виховного процесу у вищих навчальних закладах.

Список використаної літератури

1. Воронин І.Н. Турбизнес для начинающих / И.Н. Воронин, О.В. Бутова, Е. А. Лукьяненко [и др.]. – Симферополь : Крым. гос. учеб.-метод. изд-во, 2005. – 208 с. **2. Жулий Т.Б.** Проблемы межкультурной коммуникации в системе профессионального образования специалистов туристического сервиса / Т.Б. Жулий // Вісник Луганського національного педагогічного університету імені Тараса Шевченка. Серія: Педагогічні науки. - Луганськ, 2009. – № 10. – С. 27–33. **3. Педагогіка туризму:** навч. посіб. // В. К. Федорченко, Н. А. Фоменко, М.І. Скрипник, Г. С. Цехмістрова. – К. : Слово, 2004. – 296 с. **4. Про туризм :** Закон України від 15.09.1995 р. № 325/95-ВР // Відом. Верхов. Ради України. – 1995. – № 31. – Ст. 241. **5. Сакун Л.В.** Теория и практика подготовки специалистов сферы туризма в развитых странах мира : моногр. / Л.В. Сакун. – К. : МАУП, 2004. – 285 с. **6. Скрипник М. І.** Педагогіка

туризму / М. І. Скрипник // Гуманітарні науки. – 2004. – № 1. – С. 124–128. **7. Скрипник М.** Моделювання змісту професійної підготовки фахівців для сфери туризму / М. Скрипник // Вища шк. – 2004. – № 1. – С. 81–87. **8. Сокол Т.Г.** Педагогіка туризму як наука / Т.Г. Сокол // Вісник Луганського національного педагогічного університету ім. Т. Шевченка. Серія: Педагогічні науки. – Луганськ, 2009. – № 10. – С. 104–108. **9. Федорченко В.К.** Теоретичні та методичні засади підготовки фахівців для сфери туризму: автореф. дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.04 / В. К. Федорченко ; Ін-т пед. і психол. проф. освіти АПН України – К., 2005 – 43 с. – Укр. **10. Щука Г.П.** Організація практичної підготовки майбутніх фахівців туристичної індустрії / Г. П. Щука // Вісник Луганського національного педагогічного університету ім. Т. Шевченка. Серія: Педагогічні науки. – Луганськ, 2009. – № 10. – С. 108–116.

Черезова М. В. Зміст професійної туристичної освіти

Статтю присвячено проблемі змісту професійної освіти майбутніх фахівців туристичної сфери. У статті зроблено спробу виділити окремі компоненти у змісті професійної туристичної освіти, систематизувати їх показники, а також визначити напрямки формування особистості майбутнього фахівця у сфері туризму.

Ключові слова: зміст професійної туристичної освіти, компоненти та показники освіти, напрямки розвитку особистості майбутнього фахівця.

Черезова М. В. Содержание профессионального туристического образования

Статья посвящена проблеме содержания профессионального образования будущих специалистов туристической сферы. В статье предпринята попытка выделить компоненты в содержании профессионального туристического образования, систематизировать их показатели, а также определить направления формирования личности будущего специалиста в сфере туризма.

Ключевые слова: содержание профессионального туристического образования, компоненты и показатели образования, направления развития личности будущего специалиста.

Cherezova M. V. The Content of Professional Education in Tourism

The article is devoted to the problem of the content of professional education of future specialists in tourism. In the article the attempt to distinguish the components of professional education in tourism, to systematize their indices, and also to determine the directions of future specialist personality forming in the field of tourism is made.

In the content of tourist education such components are distinguished: system of special knowledge, abilities and skills, system of professional

knowledge, abilities and skills, system of personal qualities, physical and psycho-emotional development. Special knowledge, abilities and skills should be determined taking into account professional groups in the sphere of tourism. System of professional knowledge, abilities and skills is determined by general training of a specialist for work in the sphere of tourism and includes training in such disciplines as History, Geography, Region Study, Computer Studies, Ethics, Psychology, Native and Foreign languages, etc. System of personal qualities embraces main characteristics of the motivation-value sphere of a personality aimed at work in the system «man-to-man». Psycho-emotional development supposes individual readiness to work in this sphere.

Modern system of education of future specialists in the tourism field is oriented to create a basis for a student to become a future professional.

Key words: content of professional education in tourism, components and indices of education, directions of development of future specialist personality.

Стаття надійшла до редакції 14.05.2013 р.

Стаття прийнята до друку 31.05.2013 р.

Рецензент – доктор педагогічних наук, професор Савченко С. В.

УДК [378.011.3–051:91]:004–043.2

Ю. Ю. Чикіна

ПОЗИТИВНІ АСПЕКТИ ТА НЕГАТИВНІ НАСЛІДКИ ВИКОРИСТАННЯ ЗАСОБІВ КОМП'ЮТЕРНО-ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ПІД ЧАС ПІДГОТОВКИ ВЧИТЕЛЯ ГЕОГРАФІЇ

На сучасному етапі розвитку освіти одним із пріоритетних напрямків стає процес інформатизації усіх ланок навчально-виховного процесу, який передбачає використання можливостей комп'ютерних та інформаційних технологій для реалізації ідеї розвивального та активного навчання, інтенсифікацію всіх рівнів професійної підготовки фахівців, підвищення його ефективності та якості. Проте, важливою умовою ефективного використання сучасних засобів стає урахування позитивних аспектів та негативних наслідків під час професійної підготовки географів.

Питанню професійної підготовки вчителів присвячено велику кількість досліджень. Проблема підготовки майбутніх учителів в умовах комп'ютеризації та інформатизації освіти зазнає суттєвих змін, що відображено у науковій літературі досить широко (роботи В. Беспалька, Б. Гершунського, Є. Машбиця, Н. Морзе, О. Науменко та ін.). Розгляду позитивних аспектів та негативних наслідків використання сучасних